

TALLINNA KESKRAAMATUKOGU KUU RAAMAT

Inge Annom, Astrid Tuisk (koostajad)

„Viis ritta: Meie kooliaja mängud“ (2020)

Umbes 30 aastat tagasi, 1992. a korraldatud koolipärimuse võistluse raames kogutud materjali hulgas laekus Eesti rahvaluule arhiivi arvukalt töid ka laste mängude ja mänguguse salvide kohta – kokku 3500 mängude ja 780 liisusalvide kirjeldust. Sõnastuse ladusust ja kirjelduste põhjalikkust silmas pidades on sellest kogumist omakorda välja valitud viie toonase põhikooli õpilase kaastööd. Lapsed elasid ja käisid koolis Tallinnas, Tartus, Pärnumaa alevikus ja Lõuna-Eesti külas. Nõnda esindavad need viis kaastööd nii suure linna kui väiksema alevi- ja külakogukonna lapsi, olles justkui läbilõige kogu Eesti laste tolle aja mängukultuurist.

Raamat on struktureeritud mängude üleskirjutajate järgi, et iga kaastöö terviklikkus võimalikult säiliks. See jätab mulje, et raamatu osad kordavad ennast. Osaliselt nii ju ongi, sest mängud olid laias laastus samad igal pool, ehkki väikeste variatsioonidega. Samas aga tulevad välja ka poiste-tüdrukute erinevused ja piirkondlikud eripärad. Mängijad on mängu kohandanud ja ka ise välja mõelnud. Üks raamatus sõna saanutest Jaagup Kipper nendib koguni: „Kõige paremad mängud tekivad ise“ (lk 57).

Mängudest kirjutajad on lisanud ka selgitusi, kus, millal ja kellega mängiti, nii ei ole „Viis ritta“ pelgalt mängude õpetused, vaid annab laiemat pildi laste mängukultuurist üldse. Raamatu lõppu lisatud registri abil on lihtne mängu üles

leida. Eessõna juures on ära toodud viide Eesti rahvaluule arhiivi mängude andmebaasile Uka-uka, kust huviline saab põhjalikumalt lisa uurida (lk 15).

Koostajate hinnangul on raamat kasutatav mitmeti. Täiskasvanutel on selle materjali abil võimalus tuletada meelde oma lapsepõlve olusid ja mängu. Teadmisega võib saada valgustatud nii mõnegi lapsepõlves arusaamatuks jäänud salmi või sõna taust. Nooremad saavad võrrelda 1990. aastaid oma mänguaastatega, leida sarnasusi ja erinevusi. Praegused lapsed saavad õppida „uusi“

mänge, kirjelduste järgi on neid võimalik mängida. Muheda isikliku mõtme lisab raamatule, et kõigile viiele toonasele koolilapsele on nüüd täiskasvanuna antud võimalus kirjutada „oma peatüki“ ette väike sissejuhatav tagasisaade oma kooli- ja mänguaega.

Raamatu materjal on kogutud pöördelisel ajal, mil äsja oli taastatud Eesti Vabariik. Osa mängu oli säilinud veel vanematelt põlvkondelt, aga maailmapildi ja materiaalsete võimaluste laienemisega lisandus uusi, mängukultuur muutus. Samas leiab siit mängu ja salme, mida teab praeguste laste põlvkond. Viimased pea kaks aastat on olnud taas pöördeline aeg suurte sotsiaalsete muutustega ja on huvitav, milliseid muutusi toob see mängulisse suhtlemisse kaasa: mis kaob, mis jääb ja mis võiks tulla tagasi?

JANA ORION

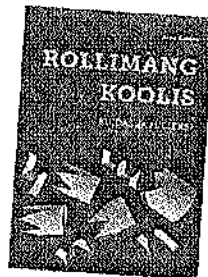
Kadrioru raamatukogu raamatukoguhoidja

TALLINNA KESKRAAMATUKOGU SOOVITAB:

Tulge kõik mängu!

Aive Kalda
„Rollimäng koolis: Kuidas ja milleks?“ (2021)

Rollimäng on tegevus, mis on tuttav kõikidele lastele. Mingil viisil oleme me kõik kunagi rollimänge mänginud. Kui aga rollimängule anda hariv eesmärk ja sisu, muutub see aktiivõppe vormiks, kus osalejad on kaasatud nii vaimselt kui füüsiliselt.

Tarvatu gümnaasiumi ajalooõpetaja Aive Kalda on oma raamatus „Rollimäng koolis“ pannud igapäevase kogemuse põhjal kirja meetodilised soovitusel ja juhised rollimängu kasutamiseks õppetöös. Kirjeldatud projektides on tähtsad iga osaleva lapse ja kogu meeskonna ning kogukonna kaasatus, päriselulisus, keskkonnasäästlik mõtteviis. Iga projekti juures on välja toodud selle umbkaudne kestus, keskne idee, seos õppekavaga ja oodatavad tulemused, projekti kirjeldus ja tegevused.

Gareth Moore
„Aritmeetikamängud nutikatele lastele“ (2020)

101 mõtlemisülesandega raamat on hea ja kasulik treeningkava ajule. Raamatus on lahendamiseks arvupüramiide, matemaatilisi labürinte, korrutabelite ja mitmesuguseid arvujadasid. „Vaimne aritmeetika“ on parim võimalus aju treenida ja oma nutikus proovile panna.

Vaimse võimekuse arendamiseks peab raamatus kõik vajalikud arvutused sooritama

peast. Igale mõistatusele eelneb põhjalik juhised. Vahele on just juhised mõistatuse kõige raskem osa. Raamatu lõpuosas on ära toodud kõikide mõistatuste vastused.

Cambridge ülikooli doktorikraadiga Ga. Moore on paljude ajutreeninguraamatute autor, ta on loonud ajutreeningute interne lehekülje BrainedUp.com ning toimetab m tatusi pakkuvat veebisaiti PuzzleMix.com.

Charlotte Morlin
„Laste mängud: palju lihtsaid mänge lastele!“ (2020)

Raamatusse on kogutud üle 90 väga mitmekesise mängu, mida saab mängida üksi, kahekesi, väiksema rühma või suurema seltskonnaga. Mängida saab igal pool ja igal ajal. Mänge kergemaid ja raskemaid, pikemaid ja lühemaid. Mängud on jaotatud nelja teema ka üksi või kahekesi, pidžaamapidu, vahetund sünnipäev. Mängude hulgas on nii kõigile tuttavaid kui ka veidi võõramaid mänge. O strateegiamängud, äraarvamismängud, täh ja numbrimängud, muusikamängud, liikum ja pallimängud, täringu- ja kaardimängud, loovusmängud.

Raamatu sissejuhatuses seletatakse ära, ja millal mängida, kuidas valida mängujuhti, millised on mänguvahendid, kuidas vajalike hendite puudumisel neid hõlpsasti asendada.

Raamatut on mugav kasutada – spiraalkõite lisaks on leheküljed vastupidavast kartongist.

EIKE LILLE

Tondi raamatukogu juhataja

SISUTURUNDUS

Puust ja punaseks kaheksa muuseumi koostöös

TALLINNA VANALINNA KAHEKSA MUUSEUMI JA Keskuse AASTAID KORRALDATUD ÜHINE KOOSTÖÖPROJEKT „PUUST JA PUNASEKS“ 4.–6. KLASSIDELE TOIMUB SÜGISSEL OKTOOBRI JA NOVEMBRIS.

„4.–6. klassidele suunatud ettevõtmise eesmärk on ühe meeleoluka päeva jooksul pakkuda teadmisi ajaloo, teatri, kunsti, muusika ja inimese tervise vallas või uurida lähemalt teatrit, loodust, kirjandust ja disaini,“ ütles tl Niinemets Nukuteatrimuuseumist, kes on seekordse programmi eestvedaja. „Muuseumite koostöös loodud programm on ehitatud üles eakohase, põneva ja vaheldusrikkana, loimides eri õppeaineid – õpetajad saavad programmi kasutada temaatiliste koolitundidena.“

Nii sisustavad 4. klassile koolipäeva „Vanalinna salaselts“ Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Kunstimuuseumi Niguliste muuseum ja Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum. Õpilased kehastuvad salaseltsi liikmeiks ning asuvad lahendama Tallinna vanalinna kuulsate apteekri saladust. Sama tunni venekeelset programmi pakuvad Eesti Tervisemuuseum, Eesti Ajaloomuuseum ja Eesti Kunstimuuseumi Niguliste muuseum.

Koolipäeva „Mina suudan!“ 4. klassile on kokku pannud Eesti Lastekirjanduse Keskus, Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum ja Nukuteatrimuuseum. Loovust ja loomingu täis päeval saavad õpilased mängude ja ülesannete kaudu oma võimeid proovile panna.

Viieandale klassidele on kavas kaks koolipäeva: „Päev ajalehetöötajana“ ja „Ellujäämiseks vajalik“. Neist esime-

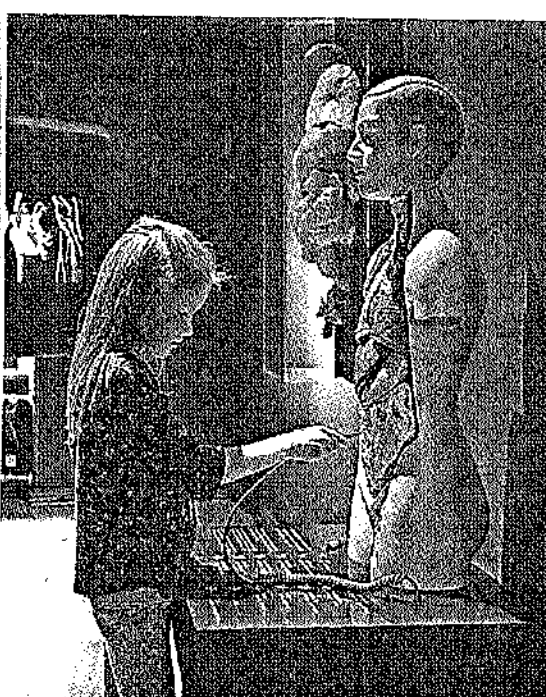
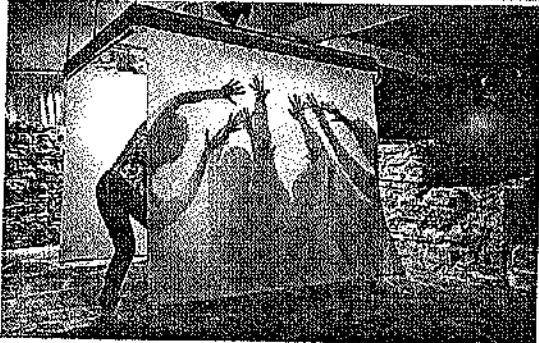
se programmi sisustavad Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Lastekirjanduse Keskus ja Niguliste muuseum. Õpilased tegelevad ajalehe toimetusega ja ühistööna valmib klassi leht, milles luuletised päevauudised, intervjuu püha Gertrudiga, pildikesed ajaloo ja palju muud.

Koolipäev „Ellujäämiseks vajalik“ toimub Eesti Tervisemuuseumis, Nukuteatrimuuseumis ja Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis. Õpilased viiakse seiklema üksikule saarele, kus ellujäämine sõltub neljast põhielemendist.

Kuueandale klasside koolipäev „Asja mitu elu“ kutsub õpilasi avastama säästliku tarbimise maailma ning pakuma julgeid lahendusi keskkonnakaitsele ja taaskasutusele ning läbiviijateks on Eesti Tervisemuuseum, Nukuteatrimuuseum ja Eesti Meremuuseum Paks Margareeta.

„Puust ja punaseks“ projektis osalevad Eesti Tervisemuuseum, Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Kunstimuuseumi Niguliste muuseum, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Paks Margareeta (Eesti Meremuuseum), Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum ning Nukuteatrimuuseum.

Üks koolipäev kestab kl 9.30–14.35, programm ühes muuseumis 1 tund 20 minutit. Hind 19 eurot õpilase kohta sisaldab lõunasööki.

Muuseumitur Nukuteatrimuuseumis, Eesti Ajaloomuuseumis ja Eesti Tervisemuuseumis. FOTOD: MATTIAS MALK, VAHUR LÖHMUS, EESTI TERVISEMUSEL

„Puust ja punaseks“ koolipäevad toimuvad:

- 12., 13. ja 14. oktoobril: „Ellujäämiseks vajalik“, 5. klassid,
- 12., 13. ja 15. oktoobril: „Päev ajalehetöötajana“, 5. klassid,
- 19., 20. ja 21. oktoobril: „Vanalinna salaselts“, 4. klassid,
- 19., 20. ja 22. oktoobril: „Mina suudan!“, 4. klassid,
- 3. ja 4. novembril: „Vanalinna salaselts“ (vene keeles), 4. klassid,
- 9., 10. ja 11. novembril: „Asja mitu elu“, 6. klassid.

Lisainfot programmi ja registreerimise kohta saab Nukuteatrimuuseumist aadressil muuseum@noorsooteater.ee või telefonil 667 9542.

puust & punaseks

PROJEKTIS OSALEVAD:

- Eesti Tervisemuuseum
- Eesti Ajaloomuuseum
- Eesti Kunstimuuseumi Niguliste muuseum
- Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
- Eesti Lastekirjanduse Keskus
- Paks Margareeta (Eesti Meremuuseum)
- Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum
- Nukuteatrimuuseum

KOOLIPÄEVAD
4.–6. klassidele
Tallinna vanalinna muuseumites

Lisainfo kõigi muuseumide kodulehtedelt!